

CHECKLIST

คู่มือรับมือ การละเมิดสิทธิ

บันทึกข้อเท็จจริง เมื่อเด็กถูกคุกคาม
จากการออกมาใช้สิทธิบนท้องถนน

เราอายุ 16 ปี

เราอายุ
17 ปีแล้ว

เราก็ 17 ปี

เราจะ 18 ปี
เดือนหน้า

ตามกฎหมายไทยแล้ว เราเป็นทั้ง “เด็ก” และ “เยาวชน”

“เด็ก” คือ บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ (กฎหมายไทยและหลักสากลระบุ)
“เยาวชน” หมายถึงบุคคล ที่อายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์

ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศ ที่ประเทศไทย
ร่วมลงชื่อไว้ว่าจะดูแลคุ้มครองเด็กที่อยู่ในประเทศไทยทุกคน
และหน้าที่นี้ก็ปรากฏใน พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ด้วย

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเขียนไว้ว่า เด็กทุกคนมี “สิทธิ” 4 ด้าน

เรามีสิทธิที่จะมีชีวิตรอด
ได้ใช้ชีวิตอย่างปลอดภัย

เรามีสิทธิที่จะได้รับการพัฒนา
เติบโตตามช่วงวัย

เรามีสิทธิได้รับ
การปกป้องคุ้มครอง

เรามีสิทธิ
ที่จะมีส่วนร่วม

ไม่มีสิทธิข้อไหนสำคัญกว่ากัน ทุกเรื่องเชื่อมโยงกัน
และพวกเราต้องได้รับทุกสิทธิอย่างเท่าเทียม

พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก สิทธิเด็กในกฎหมายไทย

หมวด 2 มาตรา 22 “การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นลำดับแรก”

มาตรา 26 “ห้ามมิให้กระทำการหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก”

การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก
(Best Interest of the Child) หมายถึง การเลือกทำสิ่งใด
ให้เด็กถึงผลกระทบต่อด็กเป็นลำดับแรก โดยดูให้แน่ใจว่าเด็กจะ
ปลอดภัย ยินยอม เหมาะสมกับช่วงวัย และเด็กได้มีส่วนร่วม

เราจะใช้สิทธิในการ มีส่วนร่วมได้อย่างไรบ้าง

How to exercise your Rights

รวมกลุ่ม
ทำกิจกรรม

มองหาเรื่องราว
ที่เรารู้สึกสนใจ

สมัครเข้าร่วมกิจกรรม
หรือเวทีที่เปิดพื้นที่ให้เรา
แสดงความคิดเห็นได้

ชุมนุมอย่างสงบ
ในพื้นที่สาธารณะ

ปรึกษา
คนใกล้ชิด

มองหาช่องทางการ
มีส่วนร่วมของเรา เช่น
เวทีแลกเปลี่ยนพูดคุย
สายด่วน ยินจดหมาย

แสดงความคิดเห็นอย่างสุภาพ
ไม่ใช้ถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชัง
ต่อผู้อื่น

สร้างสรรค์ผ่านสิ่งที่เราถนัด
เช่น ดนตรี ศิลปะ
กิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ ฯลฯ

เราควรได้รับการปกป้องให้ปลอดภัย
เวลาออกไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น
และเราควรดูแลความปลอดภัยของพวกเรากันเองด้วย

แต่เสียงของพวกเราจะดังได้แค่ไหนกัน
หากเรายังเจอเหตุการณ์เหล่านี้

อนุญาตให้เจ้าหน้าที่
เข้ามาในโรงเรียน

ห้ามไม่ให้เด็ก

แสดงออกเชิงสัญลักษณ์

ในสถานศึกษา

ถูกรุ้ดัดผม

ห้ามแสดงความคิดเห็น
ข่มขู่ หักคะแนน กดดัน

สลายการชุมนุม
โดยทำให้เด็ก
ได้รับบาดเจ็บ

จับกุมโดยมิชอบ

โดยเจ้าหน้าที่รัฐ
ระหว่างชุมนุม

ตัวอ

เหตุการณ์
เมื่อเด็กออก
มีส่วนร่วม

เจ้าหน้าที่รัฐเป็นได้ทั้งทหาร
ตำรวจในและนอกเครื่องแบบ
หรือแม้แต่ครูในโรงเรียน

การเฝ้าติดตาม สอดแนมพฤติกรรม
ทั้งที่บ้านและสถานศึกษา

ติดตามคุกคาม

การโทรศัพท์ต่อ
ผู้ปกครอง

การโทรศัพท์ต่อ
เด็กหรือเยาวชน
โดยตรง

การตั้งข้อกล่าวหา
ดำเนินคดีอาญา

อย่าง
ละเมิดสิทธิ
มาใช้สิทธิ
ทางการเมือง

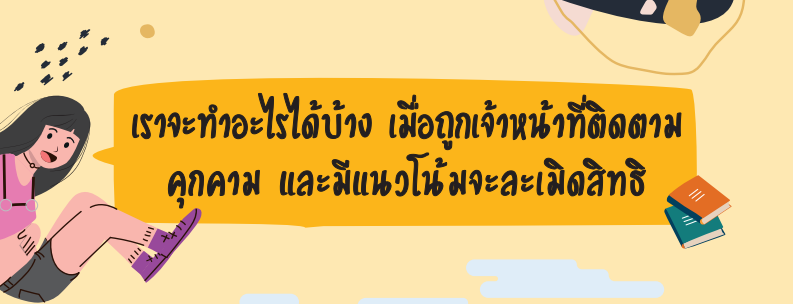

เมื่อต้องเจอกับการติดตาม
คุกคามหรือการละเมิดสิทธิ
เราอาจรู้สึกเครียด
และกดดัน จนไม่สามารถ
ปกป้องสิทธิของตัวเองได้

TAKE
BACK
OUR
FUTURE

เราจะทำอะไรได้บ้าง เมื่อถูกเจ้าหน้าที่ติดตาม
คุกคาม และมีแนวโน้มจะละเมิดสิทธิ

มาฝึกบันทึกข้อเท็จจริงกัน !

แม้ว่าผู้ใหญ่ต้องการพรเรื่องราวที่เด็กและเยาวชนเล่า
แต่หลักฐานเป็นสิ่งที่ช่วยยืนยันว่าเราถูกคุกคามจริงได้

หายใจลึกๆ ตั้งสติ ติดต่อคนที่เราไว้วางใจ
หยิบอุปกรณ์เตรียมบันทึกข้อมูล

1

การมาถึงของเจ้าหน้าที่

วัน/เดือน/ปี และเวลา
ที่เจ้าหน้าที่มาถึง

.....

ระยะเวลาที่ถูกคุกคาม
ที่ชั่วโมง หรือกี่นาที

.....

สถานที่ที่ถูกคุกคาม

☐ บ้าน ☐ โรงเรียน ☐ มหาวิทยาลัย ☐ ที่ทำงาน
☐ สถานที่ชุมนุม อื่นๆ

2

ข้อมูลของเจ้าหน้าที่เมื่อแสดงตัว

จำนวนเจ้าหน้าที่ที่มาทั้งหมด (หรือโดยประมาณ)

.....

เจ้าหน้าที่แต่งตัวอย่างไร ในหรือนอกเครื่องแบบ ระบุสังกัดหรือไม่

.....

พาหนะของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างไร (รถแบบไหน/ป้ายทะเบียน/ยี่ห้อ/สี/
รุ่นของรถ และมีตราสัญลักษณ์บ่งชี้หน่วยงานชัดเจนหรือเป็น
พาหนะส่วนตัว)

.....

เจ้าหน้าที่แนะนำตัวหรือไม่

☐ แนะนำตัว

☐ ไม่แนะนำตัว

หน่วยงาน ตำแหน่งของเจ้าหน้าที่
คืออะไร (จดไว้ให้ชัดเจน)

.....

เจ้าหน้าที่ให้เหตุผล
ที่ไม่แนะนำตัวว่าอย่างไร

.....

I HAVE THE
RIGHT TO BE
INFORMED

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูลรอบด้าน นั่นคือ
ข้อมูลทั้งด้านบวกและลบ รวมถึงผลลัพธ์ที่จะตามมา
จากการเลือกทำหรือไม่ทำสิ่งใด

เจ้าหน้าที่แสดงตัวพร้อมเอกสารหรือไม่

☐ มี

เอกสารนั้นคืออะไร
(เช่น หมายจับ หมายค้น)

☐ ไม่มี

เจ้าหน้าที่บอกเหตุผลว่าอะไร

* เรามีสิทธิเต็มที่ที่จะขอ
เอกสารตัวจริงหรือถ่ายรูป
เอกสารไว้

* เรามีสิทธิปฏิเสธไม่ให้
ข้อมูลส่วนตัวใดๆ แก่
เจ้าหน้าที่ รวมทั้งไม่ไปไหน
ตามที่เจ้าหน้าที่ชักชวน
ขึ้นรถ หรือพยายามกดดัน
ควบคุมตัว

เจ้าหน้าที่มาด้วยเรื่องหรือเหตุผลอะไร

เจ้าหน้าที่พกพาอาวุธมาด้วยหรือไม่

☐ ไม่พก

☐ พก

อาวุธนั้นคืออะไร

แสดงอาวุธเพื่อต้องการข่มขู่หรือไม่ อย่างไร

เจ้าหน้าที่อยู่ตรงไหน

☐ ในบ้าน

☐ นอกบ้าน

☐ ประตู

อื่นๆ

เด็กมีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามที่ทำให้สับสน
ไม่สบายใจหรือยังไม่เข้าใจผลกระทบจาก
การตอบคำถามนั้นๆ

I HAVE
THE RIGHT
TO SAY NO

นอกจากตัวเราแล้ว มีใครอยู่กับเราตรงนั้นและได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่อีก

☐ มี

☐ ไม่มี

ใคร

พูดคุยว่าอย่างไร

.....

.....

3

พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่ถามอะไรบ้าง

.....

เจ้าหน้าที่บันทึกภาพนิ่ง/วิดีโอหรือไม่

.....

ท่าทีของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างไร ชุ่มชुकคามหรือพูดคุยอย่างดี
จำรายละเอียดได้มากยังดี

.....

.....

เจ้าหน้าที่ให้เซ็นเอกสารหรือไม่

☐ ไม่ให้เซ็น

☐ ให้เซ็น

เอกสารนั้นคืออะไร

.....

* ทางที่ดีไม่ควรเซ็นและควรถ่ายภาพเอกสารไว้
ขอคำปรึกษาจากทนาย

เจ้าหน้าที่ขอข้อมูลกรณีอิเล็กทรอนิกส์หรือไม่

☐ ไม่ขอ

☐ ขอ

ดูอะไรบ้างจดไว้ให้ครบ

☐ โทรศัพท์มือถือ ☐ คอมพิวเตอร์

☐ แท็บเล็ต อื่นๆ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเอง/ครอบครัว หลังได้พบหรือพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ มีอะไรบ้าง เช่น ถูกดำเนินคดี/ถูกจับกุม/ถูกข่มขู่/ถูกไล่ออกจากพื้นที่ทำกิน/ถูกไล่ออกจากงาน/รู้สึกกลัว/รู้สึกไม่ปลอดภัย ฯลฯ (ระบุทั้งเหตุการณ์ผลกระทบที่ตามมา และความรู้สึกของเรา)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4

รายละเอียดระหว่างถูกควบคุมตัว

เจ้าหน้าที่ควบคุมตัวเราไปตอนกี่โมง และควบคุมตัวอยู่นานกี่ชั่วโมง (ควรระบุอย่างละเอียด)

.....

พาหนะที่ใช้ตอนควบคุมตัวไปมีลักษณะอย่างไร

.....

เจ้าหน้าที่แจ้งหรือไม่ว่าควบคุมตัวโดยอาศัยอำนาจกฎหมายใด
แจ้งว่าอะไร

เจ้าหน้าที่พาตัวไปในลักษณะใด

☐ ตามความยินยอม

☐ ใช้กำลังพยายามควบคุมตัว

☐ ให้เราใช้สิทธิติดต่อญาติ
และทนายความก่อน

อื่นๆ

สิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างถูกควบคุมตัว (มีใครมาพูดคุยด้วย พุดคุยใน
ลักษณะใด มีการบันทึกการพูดคุยหรือไม่ มีการทรมานหรือไม่)

สภาพของสถานที่ที่ถูกควบคุมตัว (บรรยายลักษณะของพื้นที่ควบคุมตัว
ที่นอน อาหารที่ได้รับ มีลักษณะอย่างไร ได้รับอาหารกี่มื้อ เป็นต้น)

เอกสารที่เจ้าหน้าที่ให้เขียนระหว่างควบคุมตัวมีอะไรบ้าง เช่น บันทึก
คำให้การ/บันทึกข้อตกลงหรือ MOU/ภาพแคปเจอร์จากหน้าจอ
โทรศัพท์ ฯลฯ

เจ้าหน้าที่ให้เหตุผลว่าอะไรในการปล่อยตัวเรา

เจ้าหน้าที่รัฐต้องเคารพสิทธิเด็ก รวมไปถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมของเด็ก ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเป็นปกติและปลอดภัย

พวกเราจะได้แสดงความคิดเห็นอย่างปลอดภัย เสี่ยงของพวกเรา
ก็มีความหมาย
พัฒนาสังคมให้ดีขึ้น

และอย่าลืมนะว่า ยังมีพี่ๆ จากศูนย์กนกฯฯ และผู้ใหญ่ รวมทั้งเจ้าหน้าที่อีกหลายคน ที่พร้อมจะสนับสนุนเด็กๆ

รู้หรือไม่ หากเราถูกละเมิดสิทธิ เราสามารถร้องเรียนต่อหน่วยงานภาครัฐ ที่มีหน้าที่คุ้มครองสิทธิเด็กได้ด้วยนะ

- กรณีนักเรียนถูกล่วงละเมิดทางร่างกายหรือจิตใจ หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมทางการศึกษา > ศูนย์เฉพาะกิจเพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (จก.ชน.สพฐ.) เป็นศูนย์ประสานงานเร่งด่วน โทร: 02-288-5599
- หากครูฝ่าฝืนกฎกระทรวง > สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงาน ก.ค.ศ.) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (<https://otepc.go.th/th/contact-us.html>)
- ถ้าครูฝ่าฝืนกฎกระทรวงหรือทำผิดวินัยครู หากเราร้องเรียนต้องคัดง้างกับกระทรวงศึกษาธิการแล้ว > ไม่ได้รับความเป็นธรรม > ติดต่อศาลปกครอง เพื่อนำเรื่องขึ้นฟ้องต่อศาลปกครอง (หรือฟ้องศาลปกครองแต่แรกได้) ศาลปกครองมีแผนกภูมิภาคตั้งให้คำปรึกษาฟรีพร้อมร่างคำฟ้องให้ฟรี โทร: 1355, 02-141-1111 สายด่วนการศึกษา 1579
- หรือติดต่อ > คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ก.ส.ม.) องค์การอิสระซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ <https://www.nhrcc.or.th/Home.aspx> โทร: 02-141-3800

จัดทำโดย

TLHR
มูลนิธิทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน
THAI LAWYERS FOR HUMAN RIGHTS

ช่องทางติดต่อศูนย์กนกฯฯ

☎ 092-271-3172, 096-789-3173

📧 lawyercenter2014@gmail.com 🐦 <https://twitter.com/TLHR2014>

และคณะที่ปรึกษาที่ประกอบด้วยเด็ก เยาวชน และผู้เชี่ยวชาญเด็ก

สนับสนุนโดย

 Sweden
Sverige

 Save the Children
มูลนิธิเพื่อเด็ก
มูลนิธิเพื่อเด็ก

การผลิตผลงานชิ้นนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลสวีเดน ความรับผิดชอบต่อนื่องานเป็นของ

ผู้จัดทำแต่เพียงผู้เดียว โดยรัฐบาลสวีเดนไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยหรือตีความตรงกับเนื้อหาที่ปรากฏ